

Med rette har forstander Futtrup ved sin levnedstegning søgt at råde bod på den forglemmelse af J. Kristian Madsens gerning, som lægger sig for dagen bl. a. ved Dansk Biografisk Leksikons udeladelse af hans navn (Bricka bragte en biografi ved Fred. Nielsen). Det er at ønske, at Madsens indsats som salmeudgiver og salmehistoriker bliver nøjere undersøgt, og en naturlig lejlighed dertil vil frembyde sig, når nyudgaven af Sangværket, påbegyndt i 1944 — over 60 år efter at Madsen havde afsluttet sin udgave — foreligger færdig.

Henning Høirup.

N. F. S. Grundtvig: »Christenhedens Syvstjerne«. Udgivet med Oplysninger ved Th. Balslev (Kirkeligt Samfunds Forlag. I Hovedkommission hos H. Hagerup, 1955).

For hundrede år siden afsluttede Grundtvig — i »Dansk Kirketidende« ^{15/7} 1855 — den første fremlæggelse af sit store læredigt *Christenhedens Syvstjerne*, hvorom Svend Grundtvig har udtalt, at det er »et af faders dybsindigste og åndeligste værker«¹⁾. Genudgivelsen nu i mindeåret er så meget mere betimelig, som den nye udgave af »Grundtvigs Sang-Værk« (Det danske Forlag 1944 ff.) ikke har medtaget digtet (som tilfældet var i 4. udg. af »Sang-Værk til den danske Kirke-Skole«, 1883) og som det udpluk af »Christenhedens Syvstjerne«, der foreligger i Grundtvigs »Værker i Udvalg« (ved Georg Christensen og Hal Koch), er en ganske uforsvarlig sonderlemning af digtet.

Teksten i Balslevs udgave er et optryk af digtet i den reviderede skikkelse, som fremkom da Grundtvig selv i 1860 udsendte det i bogform med undertitlen: »Et Kirkeligt Sagakvad«. Om forholdet mellem teksten i »Dansk Kirketidende« og bogudgaven har *Svend Grundtvig* gjort rede i sin udgave 1883, hvor han — efter optrykket af hele digtet — medtog den »Efterskrift til »Den nordiske Menighed«, som faderen siden skrev (trykt i »Kirkelig Samler«, 6. bind 1860, hvor Grundtvig angiver, at »efterskriften« har sin plads efter 12. strofe i VI. afsnit. — Balslev har dog anbragt den, ikke efter den nævnte strofe, men efter hele afsnittet, hvilket må skønnes at være rigtigt, da »efterskriften«s 63 strofer ikke lader sig indpasse paa det angivne sted i digtets næstsidste sang, men bedre er egnet til »at følge med«, hvad Grundtvig nævner som den anden mulighed).

Da Grundtvig i 1859 gav læredigtet sin endelige form, ledte han forgæves i sine manuskriptdynger efter det »Forspil til Christenhedens Syvstjerne«, som han havde skrevet (formentlig omkring digtets fremkomst i 1854—55). Svend Grundtvig fandt — og udgav — i 1883 de sidste 45 strofer af »forspillet«. »Der er des værre kun lidet Haab om at den nu manglende Begyndelse vil blive funden,« skriver Sv. Gr.; men de bevarede vers »ere guld værd« (sammes brev til F. L. Grundtvig ^{24/2} 1883). Balslev har æren af at have paavist, at de manglende 29 vers af forspillet er bevaret — nemlig i digtet »Søndags-Synet« (nr. 38 i »Efterslæt af Grundtvigs Salmesang«, 1881, hvor J. Kristian Madsen, der ikke havde nået at forelægge digtet for Grundtvig under sit arbejde med salmemanuscripterne, sætter affattelsestiden til 1856?). »Christen-

¹⁾ Brev til F. L. Grundtvig ^{24/2} 1883 (i fru Marie Lorange's eje).

hedens Syvstjerne« foreligger saaledes nu for første gang med den digteriske indledning, som forfatteren havde ønsket det forsynet med²⁾).

Den nu foreliggende udgave har været imødeset med forventning, fordi Thorvald Balslev, med sin dybe indlevelse i Grundtvigs tankeverden og sit sunde skøn, besidder sjældne forudsætninger for at yde en tolkning i forfatterens ånd. De mange bibelske, mytologiske og historiske hentydninger i digtet såvelsom dets undertiden dunkle steder gør i høj grad en udgave »med oplysninger« påkrævet, og Grundtvig havde da også i 1860 tænkt at meddele sådanne »i Bogstav-Orden, ligesom ved mine »Krønike-Rim«, men det vilde blevet for vidtløftigt, og vilde dog egenlig kun næret den falske Forestilling, at man, for at have Gavn og Glæde af et Skjalde-Kvad, maa kunne gøre sig Rede for *alle Enkeltheder*, skøndt det er mere end Skjalden selv kan...« (Grundtvigs Indledning). Derimod kunde Grundtvig, i stedet for en minutiøs udredning af detaljer, ønske »at enten jeg selv eller en anden god Ven« tog sig på, med kvadet for øje, at holde »en Række *folkelige* Foredrag over Kæmpe-Skridtene i Christen-Folkets Levnetsløb«. Han gjorde tilløb dertil i de foredrag, der blev holdt 1861—63 og udgivet 1871: »Kirke-Speil«.

Balslev giver nu, foruden en kort, men instruktiv redegørelse for digtets placering i forfatterskabet, dets forløbere og dets »efterklange« (Grundtvig og Syvstjernen. Udgaver og Udkast, s. 263—70), en fortløbende kommentar, anbragt under teksten (i lighed med Holger Begtrup's udgave af »Nyaars-Morgen«). Sammenhængen i digtets gang trækkes op ved knappe parafraser af større partier (trykt med fed skrift), efterfulgt af en udredning af mindre strofegruppers indhold; herunder bringes enkelteksegesen, hvor udgiveren på beundringsværdig koncis og nøgtern måde meddeler henvisninger til baggrunden i Bibelen, mytologien og historien og yder nødvendige ordforklaringer eller udlægningsforsøg. Ved helt at forsage talhenvisninger fra tekst til kommentar vil Balslev undgå at slå stroferne i stykker for læseren. Når et stykke af teksten er læst, kan man klare sig opfattelsen ved at studere de givne oplysninger, som meddeles i klart, ubesværet sprog, uden mærker af det store efterforskningsarbejde, forfatteren har foretaget. Balslev har tilstræbt at yde en i bedste forstand folkelig vejledning, tilegnelig for enhver, der »selv vil gøre et arbejde for at finde vej gennem dette vældige og beåndede digt.« Både lærd og læg vil gennem denne kommentar få en kyndig hånds-rækning til bedre forståelse af digtet.

Set fra et litteraturvidenskabeligt synspunkt er det en mangel at et tekst-kritisk apparat ganske mangler; da digtet ikke medtages i nyudgaven af »Sang-Værk« er man på dette punkt stadig henvist til Sv. Grundtvigs »Tillæg« i udgaven 1883 (der har moderniseret faderens retskrivning). At Balslevs »redegørelse for varianterne findes i manuskript i Grundtvig-Biblioteket i Vartov« (s. 270) er vel en nyttig oplysning for kommende forskere; men det må beklages, at dette stykke af udgiverens arbejde ikke er offentliggjort. — Med hensyn til Grundtvigs udkast er et (læg 42) på 15 strofer, som Sv. Grundtvig anså for at danne en opgivet afslutning af 6. afsnit: »Den nordiske Menighed« og genudgav som vers 142—156 (altså som fortsættelse af de 141 strofer i nævnte afsnit), også af Balslev medtaget »som supplement til den sjette sang, der vel mest har optaget digterens sind.«

Anmelderen kunde have ønsket en udførligere behandling af »Syvstjerne«-motivet i Grundtvigs digtning; der mangler vel intet væsentligt i påvisningen

²⁾ Jfr. Steen Johansens Bibliografi nr. 1121, hvor Balslevs — utvivlsomt rigtige — formodning er refereret.

af dets oprindelse i Grundtvigs tidlige beskæftigelse med »menighedsbrevene« i Johannes' Aabenbaring (s. 264 ff.), men sagen er så betydningsfuld, at man gerne havde set en mere indgående undersøgelse netop fra Balslevs hånd.

Der består, som Balslev kort berører, en sammenhæng mellem »Nyaars-Morgen«, *præludiet* til det syn på folk og menighed i deres gensidige forhold, som fra da af bar Grundtvigs gerning, og hans 30 år senere i »Christenhedens Syvstjerne« stort og nu fremadskridende historisk anlagte *partita* (for at blive i musiksproget) over samme motiv. Det må hilses med glæde, at denne centrale digtning nu er blevet tilgængelig i en skikkelse og med en udlægning, der henvender sig til en større læserkreds end de faglige forskeres.

Henning Høirup.